

Una necessitat educativa emmascarada

Begoña Piqué

La intervenció educativa davant dificultats d'aprenentatge originades per certs trastorns emocionals és reorientada, sovint, cap a una atenció més psicològica, deixant en segon terme els aprenentatges més conceptuals i procedimentals.

▣ **PARAULES CLAU:** anàlisi de casos, atenció educativa, serveis específics, acció tutorial, coordinació primària-secundària, dislèxia.

Context

És un institut de quatre línies, des de 1r fins a 4t d'ESO, i amb 2 línies de batxillerat. Els trets d'identitat que el defineixen són els següents: pluralisme, coeducació i integració. La seva línia metodològica respecta la diversitat de ritmes evolutius i de capacitats intel·lectuals. Acull una població escolar multicultural i plurilingüística de nivell socioeconòmic baix.

Compta amb diferents recursos i suports específics entre els que es troben el psicopedagog de centre, grups de reforç en les matèries instrumentals, desdoblaments en els tallers creatius, etc.

Plantejament de la situació

En aquesta realitat educativa, trobem un alumne que cursa el darrer any de l'ESO (4t), moment en el qual se li diagnostica dislèxia.

Des que els pares es van separar i la mare el va abandonar, el noi ha estat sota la tutela legal dels avis, però ha viscut sempre amb els seus oncles, que tenen dos fills. Manifesta alguns problemes en la relació familiar, ja que es veu al marge de la dinàmica familiar. La família sempre s'ha mostrat interessada per col·laborar amb el centre en allò que se'ls demani.

Al llarg de la seva escolaritat, el noi ha manifestat sentiments d'abandó i regressió, i des de molt aviat (1r d'educació primària) ha assistit al centre de salut mental infantil i juvenil (CSMIJ) del municipi. Des d'aquest servei, sempre s'ha prioritzat la intervenció de caire emocional per damunt de les seves dificultats de llenguatge.

Des de l'escola d'educació primària, sempre es va observar una manca de fluïdesa i dificultats en les seves possibilitats comunicati-

ves, que han anat afectant el seu procés d'aprenentatge. Sempre va rebre atenció individualitzada a l'aula d'educació especial.

Actualment s'està observant un estancament i es pretén que, quan finalitzi 4t, aconsegueixi superar les dificultats de parla i de lectura, per passar a batxillerat, tal com desitja la família.

Desenvolupament del cas

El noi manifesta molt bona predisposició pels aprenentatges, tenint presents les seves mancances. Sovint manifesta un comportament variable, motivat per la seva situació familiar.

Respecte a les seves expectatives escolars, el noi té una baixa autoestima, però es veu compensada per la bona acceptació i la bona relació amb els companys i amb el professorat.

ESCENARI	NIVELL EDUCATIU	ÀMBIT	ACCIÓ
4t d'ESO d'un institut d'ensenyament secundari. Aula ordinària	2n cicle d'ESO	Atenció a la diversitat	Intervenció dels serveis específics
ACTORS			
Alumne, família, psicòleg extern, professorat, professionals específics			
ACCIONS I REACCIONS			
<ul style="list-style-type: none"> > El noi manté una relació familiar complexa. > Rep atenció psicològica del CSMIJ des dels 4 anys. > A l'escola d'educació primària rep atenció individualitzada per part de la mestra d'EE. > A l'educació secundària assisteix a grups de reforç de llenguatge. > L'EAP i el CREDA valoren les necessitats educatives del noi i se li diagnostica dislèxia. > Es reorienta la continuïtat d'estudis, atenent a les seves possibilitats i expectatives. 			
TEMPS		CONTEXT	
Període d'escolaritat obligatòria		Institut a la perifèria d'una gran ciutat que s'identifica per l'atenció a la diversitat del seu alumnat.	

Ha participat en grups reduïts de suport de llenguatge, on s'han observat dificultats en el comportament lector: omissió i canvi de sons, canvis en el sentit de la paraula, lentitud exagerada, etc.

Essent conscients del moment educatiu, el centre sol·licita la intervenció de l'EAP (equip d'assessorament i orientació psicopedagògica).

Des de l'EAP es procedeix a fer una descripció del comportament comunicatiu i lingüístic per justificar la demanda al CREDA (centre de recursos per a deficients auditius) i valorar l'atenció educativa necessària. En aquest sentit, es destaca que a nivell d'expressió oral no manifesta problemes significatius. En general, el contingut de la seva comunicació

és molt bàsic, i està referit al seu entorn més proper i a interessos molt concrets.

Un cop valorades les seves necessitats educatives especials pels diferents serveis específics, es defineix el comportament comunicatiu i lingüístic de dislèxic, originat per un trastorn emocional i per l'adquisició d'un mal hàbit lector.

Per això es pren la decisió d'incorporar-lo a la UAC (unitat d'adaptació curricular) durant els dos darrers trimestres, rebre atenció individualitzada per part de la logopeda del CREDA, i la intensificació de tutories per part del professor de psicologia i pedagogia per a orientar la seva formació personal i professional.

Els darrers mesos, el comportament del noi davant l'aprenentatge és positiu, mostra interès i s'esforça en la mesura de les seves possibilitats. Davant la manifestació de les seves preferències professionals en l'àmbit de la jardineria, es considera la possibilitat d'accedir a un PQPI (programa de qualificació professional inicial) de jardineria i horticultura el proper curs. ■

HEM PARLAT DE:

- Anàlisi de casos.
- Acció tutorial.
- EAP.

AUTORA

Begoña Piqué Simón

Grup de Recerca EMA i membre del projecte *Casos en xarxa**

Aquest article fou sol·licitat per Dotze18 el mes de setembre de 2012 i acceptat el mes d'octubre de 2012 per ser-hi publicat.

PROPOSTA D'ORIENTACIÓ PER A L'ESTUDI DEL CAS

- > Què ha succeït durant el procés d'aprenentatge d'aquest noi? A la primària? A la secundària?
- > Per què s'han donat les diferents accions comentades? Com les justificaríeu?
- > Què qüestionaríeu a l'escola? I a l'institut?
- > Quina opinió teniu dels serveis específics? Quina és la funció que n'espereu? Creieu que és aquesta la tasca que han de desenvolupar?
- > En què ha de consistir la coordinació a primària i secundària? En què ha de consistir l'acció tutorial?
- > Què proposeu per evitar una situació com aquesta?

COMENTARI DEL CAS

En les primeres etapes educatives, el fet que un alumne es trobi en una situació familiar complexa afecta irremissiblement el seu desenvolupament i aprenentatge. En aquests casos, les necessitats emocionals passen a ser ateses en primer terme, i les dificultats d'aprenentatge queden relegades a una atenció secundària.

En etapes posteriors, quan l'alumne assisteix de forma regular a classe, mostra un comportament discret a l'aula, intenta dur a terme les tasques encomanades, i aplica algunes estratègies que li permeten resoldre amb èxit certs requeriments escolars, sol passar desapercebut davant d'altres adolescents que tenen un comportament distorsionador o manifesten símptomes de desescolarització.

En definitiva, el que cal plantejar-se és el com i el perquè es donen situacions d'aquest tipus en què un alumne arriba al final de la seva etapa d'educació obligatòria sense tenir un domini lector adient i sense haver tingut una bona detecció de les seves necessitats educatives. Analitzem algunes qüestions importants:

- > Un aspecte primordial és el **treball tutorial**. És essencial mantenir una relació directa amb l'alumne, recollir informació del professorat implicat en el seu aprenentatge, establir moments de coordinació amb els serveis específics i orientar les famílies.
- > L'orientació d'alguns **recursos atén una diversitat** homogeneïtzada, és a dir, una diversitat de necessitats. Per altra banda, els recursos s'orienten a l'adquisició d'uns objectius curriculars finals, sense atendre l'especificitat d'alguns procediments que implica la seqüència didàctica dels mateixos.
- > Els **serveis específics** on caldrà establir criteris de funcionament i prioritats en el tipus de necessitats a atendre, i el temps i espai d'intervenció del professional, entre d'altres, són aspectes difícils de lligar amb el moment evolutiu i familiar dels alumnes, les demandes educatives dels centres i les possibilitats dels professionals.
- > **La coordinació entre els centres de primària i els de secundària** és clau. Les accions amb els estudiants han de ser coherents amb el seu procés de desenvolupament i d'aprenentatge, i progressives en intensitat, modalitat o especificitat, quan perilla l'assoliment de les finalitats educatives de l'ensenyament obligatori.

 NOTA

* *Casos en xarxa* és una web (www.ub.edu/casosenxarxa) amb casos reals relacionats amb l'educació inclusiva de l'alumnat de secundària. És un recurs per a la formació inicial i continuada del professorat d'educació secundària. La web és el resultat d'un projecte ARIE de la Generalitat de Catalunya realitzat pel Grup de Recerca EMA (Entorn i Materials per a l'Aprenentatge) de l'ICE de la Universitat de Barcelona (contacte: infocasosenxarxa@ub.edu).